

บันทึกแจ้งผลการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๓๑๗/๒๕๕๗

เรื่อง สิทธิชุมชน และสิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานผลักดันชาวกะเหรี่ยง
ดั้งเดิมออกจากบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (คำร้องที่ ๔๑๖/๒๕๕๔)

ผู้ร้อง ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหนังสือลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามคำร้องที่ ๔๑๖/๒๕๕๔ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติลงรับคำร้องเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔) ว่า ระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและเจ้าหน้าที่ทหารได้ดำเนินการผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้ร้องเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงร้องเรียนขอให้ตรวจสอบ

๒. การดำเนินการของ กสม.

๒.๑ กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิ
ในชุมชนเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้วเห็นการอยู่อาศัยของราษฎรชาวกะเหรี่ยงบริเวณ
บ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินมีลักษณะเป็นสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ที่จะมีสิทธิอนุรักษ์และมีส่วนร่วม
ในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นผู้มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินพิพาทตาม
มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากได้อยู่อาศัย
และทำกินมาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือน
และใช้เป็นพื้นที่ทำกินหรือพื้นที่ทางการเกษตร มีวิถีการดำรงชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน
และมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งย่อมมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมกับ
หน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง
ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๖๖

ดังนั้น การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ของผู้ถูกร้อง ในการเข้า
ผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายทรัพย์สินของชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน
ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๖ จึงเห็นควรกำหนด
มาตรการการแก้ไขปัญหาและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีนี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา
ดำเนินการ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

๑. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สมควรแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ในประเด็นการเข้าผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายทรัพย์สินของชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณบ้านบางกลอยบน และบ้านใจแผ่นดินของผู้ถูกร้องให้แล้วเสร็จ และสมควรยุติการดำเนินการจับกุม ช่มชู้ คุกคาม ชาวกะเหรี่ยงบ้าน บางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายในการ พื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และผ่อนผันให้ชาวกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวกลับเข้าไปทำกินในที่ดินเดิมทันที จนกว่าการ แก้ไขปัญหาจะได้ข้อยุติ

๒. ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการถือครองที่ดินทำกินของกลุ่มชาว กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหา ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับจังหวัดเพชรบุรีแต่งตั้ง คณะกรรมการเยียวยา ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับความเสียหายจากการเข้ารื้อถอนเผา ทำลายทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินการแก้ไขปัญหาตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยร่วมกับจังหวัดเพชรบุรี หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่ง กระเจาน และตัวแทนของชาวกะเหรี่ยง ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๕. ให้กรมการปกครองโดยอำเภอแก่งกระเจานจัดทำโครงการเคลื่อนที่ เร่งรัดการสำรวจและ ให้สัญชาติไทยแก่กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒.๒ สำนักงาน กสม. ได้มีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๓/๒๒๒๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แจ้งผู้ ร้องเรียนเพื่อทราบผลการตรวจสอบ มีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๓/๒๒๒๒ สม ๐๐๐๓/๒๒๒๓ และ สม ๐๐๐๓/๒๒๒๔ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๗ แจ้งรายงานผลการตรวจสอบให้กระทรวงวัฒนธรรม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมการปกครอง ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และมีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๙/๓๑๕๘ และสม ๐๐๐๙/๓๑๕๙ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๗ ติดตามขอทราบผลการดำเนินการจากกระทรวงวัฒนธรรม กรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นครั้งที่ ๑ และมีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๙/๓๗๗ และสม ๐๐๐๙/๓๗๘ ลง วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๗ ติดตามขอทราบผลการดำเนินการจากกระทรวงวัฒนธรรม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นครั้งที่ ๒

๓. ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ กรมการปกครอง มีหนังสือ มท ๐๓๐๙๑/๑๘๗๒๘ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้พิจารณาข้อมูลตามหนังสือของ สำนักงาน กสม. และหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะตามระเบียบกฎหมายที่ เกี่ยวข้องแล้วขอเรียนว่าสำนักทะเบียนอำเภอแก่งกระเจาน ได้เคยได้รับความช่วยเหลือในเรื่องสถานะบุคคลและบัตร ประจำตัวประชาชนกับบุคคลเหล่านี้เป็นจำนวนกว่า ๔๔๐ คน ซึ่งถ้าบุคคลเหล่านี้เป็นชนเผ่าดั้งเดิมและอาศัยมาก่อนที่ มีการประกาศเขตอุทยานแก่งกระเจาน ก็สามารถดำเนินการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านได้ ทั้งนี้กรมการ

ปกครองได้แจ้งจังหวัดเพชรบุรีให้แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอแก่กระงานพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเร่งรัดให้ความช่วยเหลือกำหนดสถานะบุคคลให้กับราษฎรชาวกระเหรี่ยงบริเวณบ้านกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

๓.๒ กระทรวงวัฒนธรรม มีหนังสือ วร ๐๒๑๐/๙๐๔ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่า ได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง โดยสรุปดังนี้

๑ ด้านอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์และวัฒนธรรม

๑.๑ กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินโครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมอย่างสืบเนื่อง ชาวกระเหรี่ยงมีพื้นที่แสดงออกในวัฒนธรรมของตนทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศผ่านเวทีพหุวัฒนธรรมที่จัดทำขึ้นที่ไทยพีบีเอส

๑.๒ ดำเนินการสนับสนุนชาวกระเหรี่ยงในเรื่องอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์และวัฒนธรรมชาวกระเหรี่ยง

๑.๓ ดำเนินการส่งเสริมสังคมให้มีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๒.ด้านจัดการทรัพยากร

๒.๑ ดำเนินการยุติการจับกุม และให้ความคุ้มครองกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงที่เป็นชุมชนดั้งเดิม โดยสำรวจข้อมูลประชากรหมู่บ้าน

๒.๒ ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการกลไกการทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน การอยู่อาศัยและการดำเนินการตามวัฒนธรรม

๓. ด้านสิทธิและสัญชาติ

๓.๑ มีการดำเนินการของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในหลายระดับซึ่งทยอยดำเนินการในหลายพื้นที่ เพื่อการตรวจสอบและให้สัญชาติ แต่เนื่องจากชาวกระเหรี่ยงเป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดและกระจายตัวอยู่ใน ๑๕ จังหวัด การดำเนินการในขั้นนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละพื้นที่

๓.๒ มีการดำเนินการสำรวจข้อมูลประชากรชาวกระเหรี่ยงที่ยังไม่ได้สัญชาติ

๔. ด้านสืบทอดทางวัฒนธรรม

๔.๑ ดำเนินการรณนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิต เสนอให้มีพื้นที่นำร่อง ๔ แห่ง ในการจัดทำเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ในการดำเนินการขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดตั้งกลไกดำเนินการในพื้นที่ ขณะเดียวกันมีกิจกรรมโครงการที่สนับสนุนให้มีการฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมผ่านงานประเพณีต่างๆ ในหลายพื้นที่โดยกระทรวงวัฒนธรรม และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณดำเนินการโครงการการจัดทำข้อมูล การสร้างความเข้าใจในชีวิตชาวกระเหรี่ยง

๔.๒ ดำเนินการส่งเสริมศูนย์วัฒนธรรมชุมชน

๔.๓ ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชน

๕. ด้านการศึกษา

๕.๑ ดำเนินการจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรการเรียนรู้หลักในพื้นที่ต่างๆขยายตัวมากขึ้น การดำเนินการในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ชุมชนอวาคี ซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นและเขตพื้นที่ภาคตะวันตกมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างโดดเด่น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวัฒนธรรม และการศึกษานอกโรงเรียน

๕.๒ ดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

๕.๓ ดำเนินการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารการศึกษา ครู คนในท้องถิ่น

๕.๔ ดำเนินการสนับสนุนทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

๓.๓ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหนังสือ ทส ๐๙๑๐.๑๒๓/๙๒๔๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่า ได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหนังสือ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นการผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายทรัพย์สินของชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณบ้านกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๒. กรณีให้สำรวจการถือครองที่ดินทำกินกลุ่มกระเหรี่ยงบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้พิจารณาแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแล้ว

๓. สำหรับกรณีการเยียวยาขาดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชาวกระเหรี่ยงได้รับความเสียหายจากการรื้อถอนเผาทำลายทรัพย์สิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ขอเรียนว่า กรณีที่เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดอันเป็นมูลละเมิด ผู้เสียหายขอที่จะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐอันเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว หรือดำเนินการฟ้องศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อเรียกให้หน่วยงานชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่เกิตตนเองได้กรณีจึงเห็นได้ว่าหากผู้เสียหายยังมีได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ย่อมไม่อาจจะใช้อำนาจตามกฎหมายใดพิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายดังกล่าวได้ ดังนั้น การดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่กำหนดให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณาการเยียวยาขาดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชาวกระเหรี่ยงจึงไม่อาจดำเนินการได้

๓.๔ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหนังสือ ทส ๐๙๐๑/๙๒๒๖ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แจ้งว่า ได้ปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงแล้ว ส่วนผลการดำเนินการการเป็นประการใด จักแจ้งให้ทราบในโอกาสต่อไป